

УДК 811.133.1:81'37

Космацька Н. В.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ТЕМПОРАЛЬНОГО ДЕЙКСИСУ У ГЕТЕРОГЕННОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)

Статтю присвячено дослідженню часових маркерів у текстах друкованих повідомлень. Встановлено, що найширше використання має прийом індикації часу за допомогою вербального маркера часу, який здійснює вказівку на час протікання дії щодо моменту мовлення. На графічному рівні хронотопією вирізняються зображення історії подій, етапів розвитку, послідовності дій.

Ключові слова: дейксис, вказування, момент мовлення, темпоральний, час.

Космацька Н. В. Средства выражения темпорального дейксиса в гетерогенном тексте (на материале французского языка). – Статья.

Статья посвящена временным маркерам в текстах печатных сообщений. Отмечено наибольшее использование приема индикации времени посредством вербального маркера времени. На графическом уровне хронотопом характеризуются изображения истории событий, этапов развития, последовательности действий.

Ключевые слова: дейксис, указание, момент речи, темпоральный, время.

Kosmatska N. V. Means of expression of temporal deixis in heterogeneous text (on the material of French language). – Article. The article investigates the time markers in the printed message texts. The most used device is the time indication through verbal markers of time, which represents the time course of action in relation to the moment of speech. At graphic level, history of events, stages of development, sequence of actions are distinguished by chronotope.

Key words: deixis, indication, moment of speech, temporal, time.

Темпоральні параметри текстового повідомлення тісно пов'язані з категорією дейксису, яка вперше привернула увагу лінгвістів у дослідженні семантичних властивостей займенників (зокрема, у працях О. Потебні, К. Бругмана, В. Віноградова, У. Вайнрайха та інших учених). Визначальним у понятті дейксису є те, що він призначається для вказування [3, с. 94] за допомогою вербальних і невербальних засобів.

Метою статті є виявлення засобів вираження темпорального дейксису в друкованих повідомленнях на мовному й іконічному рівнях. Завданням публікації є опис дейксису з позиції часових відношень між описуваними подіями, дослідження на конкретних прикладах дейктичної сутності лексичних і морфологічних одиниць французької мови. Актуальність роботи визначається загальною спрямованістю лінгвістичних студій останніх десятиліть, а саме різнобічним аналізом компонентів мовленнєвого акту, його прагматики й засобів їх вираження. Об'єктом дослідження є іконічні та словесні маркери часу в текстах французьких періодичних видань.

Категорія часу в гетерогенному тексті має декілька особливостей, що лежать в основі відмінностей в інтерпретації гетерогенного повідомлення від суто вербального. Так, адже малюнок уже за самою своєю суттю є дейктичним, тобто співвіднесеним прямо чи опосередковано з реальним або уявним – *le hic et nunc*, «тут і зараз». Мовні одиниці стають такими в конкретній мовленнєвій ситуації. За твердженням І. Стерніна, дейктичним змістом може наповнюватись будь-яка мовна одиниця, ситуативно обумовлена: «Дейктики передбачають наявність об'єкта в чуттєвій ситуації <...> і виражають часові непостійні відношення об'єктів, які склалися тільки в цій ситуації» [4, с. 62]. Вибір засобів вказування, з одного боку, відбувається винятково під впливом комунікатив-

ного наміру автора тексту. З іншого боку, неоднозначність, зокрема й семантична, темпоральних характеристик гетерогенного повідомлення залишає певну недовомленість, спричиняє необхідність суб'єктивного заповнення сенсових лакун об'єктивного змісту [1, с. 281].

Для часового дейксису важливими є дві характеристики: напрям (від минулого до майбутнього) і розміщення на шкалі часу щодо початку координат. За початок координат приймають момент, коли суб'єкт мовлення («*je*») говорить (або пише). Щодо цього моменту оцінюються обставини часу висловлювання.

Темпоральною сегментацією, або хронотопією, вирізняються зображення, які представляють історію подій [10, с. 30], етапи розвитку [10, с. 66–71], послідовність дій [10, с. 38; 10, с. 124–125], адже кожен окремий малюнок є відображенням певного моменту (сегмента) повідомлення. Як і Ж.-Ф. Тріпп, можемо стверджувати, що в графічно представлених темпоральних вказівках поняття часу зберігається між окремими зображеннями, які є нейтральними, неоднозначними та можуть представляти часові проміжки від безмірно мало до нескінченно тривалого [5, с. 113].

Іншим графічним прийомом вказування на час є пейзажі. Хромотична розбіжність між двома послідовними в часі подіями може передавати природний контраст дня й ночі, сонячних променів раннього ранку та сонця в полудень, суміжних пір року. Варто зауважити, що в гетерогенному тексті публіцистичних видань цьому засобу темпоральної індикації приділяється не так багато уваги.

Найширше використання має прийом індикації часу за допомогою вербального маркера часу, що вміщується на самому зображенні або в підписі до малюнка/фотографії. Цей прийом вдало поєднується зі структурою гетерогенного тексту, у якому передбачається наявність вербальних експлікацій.

Функція часу в гетерогенному тексті не завжди має спільну структуру; події/явища представляють через необхідність або задля несподіваності, привернення уваги. Категорія часу відображається в контексті простору, де межі (або й сторінки) є часовими розділювачами. М. Хорн, звертаючись до проблеми часу в коміксі, зазначав, що час у цьому типі текстів є необмежним і безкінечним, має зворотній хід, коли герої можуть переміщатись на десятки років назад і знову починати шлях уже в іншому напрямі [7, с. 69].

Вербальне відображення часу в тексті безпосередньо пов'язується не лише з поняттям дейксису, а й із лінгвістичною категорією таксису (з грец. «побудова, порядок, розміщення»), яка характеризує часові відношення між діями (у широкому смислі, у тому числі всі різновиди предикатів): одночасність/неодночасність, переривання, співвідношення головної й супутньої дії тощо [2, с. 503].

Темпоральна локалізація події чи стану, про який ідеться у висловлюванні, полягає у вказівці на одночасність, передування чи слідування події моменту мовлення або (у разі так званої відносної часової орієнтації) певній іншій точці відліку. За відносних вживань, наприклад, у підрядних реченнях, які залежать від дієслова думки, почуття чи мовлення, подія є орієнтованою щодо часу дії головного речення. Тому та чи інша подія можуть відбуватись одночасно з моментом мовлення, передувати йому або ж слідувати за ним у майбутньому. Розглянемо кожен із випадків докладніше.

Часова локалізація події або факту в момент мовлення. Безпосереднє вказування на події чи факти, що мають місце **в момент мовлення**, здійснюється дієсловом у формі теперішнього часу *présent*, прислівником *maintenant*, прислівниковими зворотами *en ce moment*, *pour l'instant*, прикметниками *présent*, *actuel*, *moderne*. Наприклад:

а) *Maintenant, on peut dire que, en vingt et un an, le Stade a joué vingt demi-finales et un quart de finale* [11, с. 12] – прислівник *maintenant* має значення «тепер, зараз, на момент мовлення» та протиставляє те, що відбувається в момент мовлення, тому, що було в минулому, тобто тепер уже можна стверджувати здобутки місцевого стадіону. Дієслово ствердження вжито в *présent* (*on peut*), що розміщує події на шкалі часу в теперішньому, дієслово підрядного речення в *passé composé* вказує на стан завершеності дії *jouer* до моменту мовлення;

б) *Ce ne sont pas les (rares) acheteurs chinois présents au SIHH qui nous démentiront* [8] – прикметник *présents* прямо вказує на те, що учасники перебувають у Салоні в момент мовлення;

в) *Le groupe pharmaceutique américain Pfizer veut acheter son concurrent britannique AstraZeneca, qui ne veut pas en entendre parler; au moins pour l'instant, pour une question de prix* [12, с. 8] – вираз *pour l'instant* вказує, що наразі, у цей момент, кон-

курент не хоче чути про продаж; пізніше все може змінитись.

Передати іншу дію, що відбувається **паралельно** з дією головного речення, здатний дієприслівник, який за синтаксичними функціями можна прирівняти до обставини, зокрема часу, а також конструкції *en attendant que* в значенні «поки» та *pendant ce temps-là*, наприклад: «*Pendant ce temps-là, loin de ce qu'il se passe à Genève, la vie quotidienne de l'horlogerie est loin d'être un fleuve tranquille...*» [8] – опис життя годинниківів пропонується на тлі протікання іншої дії, описаної в тексті.

Певну **тривалість дії** можна передати французькою мовою за допомогою таких висловів, як *en permanence*, *à long terme*, наприклад: «*La France, c'est entendu, est dirigée en permanence par d'abominables gouvernements protectionnistes...*» [12, с. 8]; «*On demande aux gouvernements de laisser respirer le capitalisme sans en subir passivement les faucades et les outrances, en ayant une conscience claire, raisonnable et à long terme de l'intérêt général*» [12, с. 8]. Усі вони вживаються в реченнях із дієсловом у формі теперішнього часу *présent de l'Indicatif*.

Обмежений період протікання дії передають за допомогою іменників із відповідним лексичним значенням (наприклад, *une récréation*, *une séance*), прислівником *temporairement*, словосполученнями *le temps nécessaire*, *quelque temps*, *pour un temps* тощо. Усі звороти такого типу вказують на те, що щодо моменту мовлення дія мала/має/матиме певний період: від короткої миті до декількох днів (тижнів, місяців, років), вона завжди має початок і кінець, наприклад: «*Ce sujet relatif à l'expertise doit être proposé et débattu en séance*» [12, с. 5].

Неординарні, часто **одноразові**, події, що мають місце в момент мовлення, передають у мові такими засобами:

1) іменниками з вказівним прикметником *ce/cet/cette/ces*, наприклад: *Nous n'avons pas observé lors de cette crise d'effet amplificateur, comme précédemment* [10, с. 5]; *Cette appréciation met effectivement la pression sur les entreprises...* [12, с. 4];

2) зворотом *c'est* + іменник, що своїм лексичним значенням наголошує на певному стані (*une catastrophe*, *une chance*, *un cadeau* etc.), наприклад: *C'est une prime à la créativité* [10, с. 6]; *C'est plutôt un cadeau de rejoindre un groupe leader...* [10, с. 6];

3) прислівниковими зворотами *tout à coup*, *subitement*, *justement*, прикметником *spontané*, що вказують на раптовість, неочікуваність події в момент мовлення, наприклад: *Deux heures et demie après son décollage, le vol American Airlines parti mercredi après-midi de Londres pour Los Angeles a subitement fait demi-tour. Une hôtesse de l'air qui s'évanouit, des passagers pris soudainement d'étourdissements et de nausées...* [13]; *Allez, c'est d'accord ! et merci pour votre hospitalité si spontanée!* [14, с. 18];

4) зворотом *il est temps que* – «пора, настав час», наприклад: *Pour Henry Buzy-Cazaux, président de l'Institut du Management des Services Immobilier, il est temps que la profession prenne de la hauteur par rapport aux querelles intestines: le secteur doit aller vers davantage d'intégration* [9].

Часова локалізація події, що передусь моменту мовлення. Подія, що *передусь моменту мовлення* та перебуває лівіше початку координат, за правилами французької граматики вимагає узгодження на рівні дієслова через вживання минулих часів *passé composé* та *plus-que-parfait*, а також на лексичному рівні прислівниками *hier, récemment, auparavant, aussitôt, autrefois, le lendemain, avant, jadis, déjà*, заперечною часткою *plus*, прикметниками *précédent, prématuré, dernier*, зворотами *il y a (longtemps), ça fait* тощо, наприклад: *Hasard au calendrier, Repsol a reçu le lendemain de la part de Buenos Aires 5,3 milliards de dollars en obligations de l'Etat argentin* [12, с. 1]; *Le tunnel de pub avant le 20 Heures n'est plus l'alpha et l'oméga de la puissance publicitaire* [10, с. 6]; *<...> et la seconde d'après il a remonté tout le terrain avant toi! Je n'ai jamais vu quelqu'un remonter un terrain aussi vite!* [11, с. 13].

Прислівник *déjà* з дієсловом у минулому підсилює значення «раніше», вказує на те, що дію остаточно завершено на момент мовлення, наприклад: *«Du coup, Toulouse a déjà recruté l'ouvreur anglais Toby Flood»* [11, с. 12].

Таке ж значення має зворот *il y a...*, який застосовують на позначення минулої дії/події/факту, які є завершеними на момент мовлення, наприклад: *«Déjà, il y a un an, une étude interne avait été menée...»* [12, с. 5].

За допомогою заперечної частки *plus* мовець обриває, завершує протікання певного явища, дії, наприклад: *«Pour les entreprises, la situation n'est plus tenable, s'alarme Zvika Oren, président de cette fédération patronale»* [12, с. 4]. У цьому прикладі *plus* означає «більше не», тобто раніше, до цієї ситуації мовлення, стан справ ще можна було терпіти, на момент мовлення відбулися зміни, попередні відчуття зникли, змінились на протилежні.

Певна тривалість дії/події в минулому визнається вживанням висловів із прийменниками *en* або *entre*, наприклад: *«Entre les années 2004 et 2007, trois années exceptionnelles de bénéfices dans le transport de marchandises ont poussé les Japonnais à s'endetter fortement pour l'achat de nouveaux bateaux»* [12, с. 4]; *«Maintenant, on peut dire que, en vingt et un an, le Stade a joué vingt demi-finales et un quart de finale»* [11, с. 12].

Завершену на момент мовлення дію можна передати також за допомогою *participes passés-adjectifs* – це ті дієприкметники доконаного виду, які втратили свої дієслівні риси, наприклад: *ANTIQUORUM: Les putschistes putschés!* [8]; *Laminée par les purges successives, l'équipe*

des comploteurs anti-Patrizzi a envoyé la maison d'enchères dans le mur... [8].

Laminée та *putschés* є характеристикою описуваних об'єктів, *équipe* та *putschistes*, відповідно, – на момент мовлення, проте самі дії *laminer* та *putscher* були реалізовані раніше цього моменту.

Французька мова володіє значною кількістю прислівників, які вказують на початок дії/факту в минулому, яка вже завершилась або ж триває в момент мовлення, а саме *depuis, cela (ça) fait*. Наприклад:

а) *Pourtant, depuis les années 2000, le Japon prenait régulièrement la tête de ce classement après des décennies de domination exclusivement grecque...* [12, с. 4] – прислівник *depuis* вводить інформацію про початок дії, що тривають із 2000-х рр.;

б) *Cela fait plus de cent ans que la Grèce est leader sur ce marché* [12, с. 4] – вислів *cela fait* вказує на момент у минулому (більше 100 років), відколи Греція є лідером.

Словосполучення з прикметником *dernier* застосовують для вказівки на минулу дію (подію, факт), які залежно від ситуації є завершеними на момент мовлення або ж мають продовження в момент мовлення та, можливо, у майбутньому, наприклад: *«Voyez notre dernière campagne pour Orange: «Et si Noël durait toute l'année?»»* [10, с. 6] – кампанія відбулась, однак може ще тривати в теперішньому й майбутньому.

На завершеність можуть вказувати також сполучки з прикметником *premier*. Водночас цей прикметник, на противагу *dernier*, відсилає до повтора, продовження певної дії/вчинку/факту в майбутньому, наприклад:

а) *La société française a affiché une perte de 28 millions d'euros au premier trimestre* [12, с. 5] – крім вказаного *premier*, будуть також інші триместри;

б) *Et sur le premier match, ils nous l'ont bien montré* [11, с. 13] – зазначений матч перший, проте після нього очікуються наступні.

В обох випадках на протікання дії раніше моменту мовлення вказує час дієслова, а саме *passé composé: a affiché* та *ont montré*, відповідно.

Темпоральну сему завершеності дії мають також прикметники типу *historique, antique*, як у такому прикладі: *«Le Dow Jones, l'indice vedette de la Bourse de New York a battu, vendredi 9 mai, son record historique, à 16 583,34 points (+0,43%)»* [12, с. 5], де історичний рекорд (*record historique*) мав місце раніше нового рекорду 9 травня, про який заявлено в повідомленні.

Такі прислівники, як *encore* і *toujours*, можуть вказувати на те, що дія розпочалась у минулому, проте на момент мовлення *не завершилась*. Тоді ці прислівники мають значення «досі», наприклад: *«Quand ça va mal, les entreprises coupent leurs budgets pubs. Est-ce toujours le cas?»* [10, с. 5]. У цьому разі дієслово головного за своїм смис-

ловим навантаженням речення (*courent*) вжите у формі позачасового теперішнього часу, вказує на постійну практику в минулому й теперішньому. Прислівник *toujours* семантично продовжує існування такої практики на момент мовлення та має значення «досі, все ще».

Часова локалізація події, що відбудеться пізніше моменту мовлення. Наступність дії передають за допомогою прислівникових зворотів *dans (...jours)*, *bientôt*, *demain*, *ensuite*, прийменника *après*, прикметників *suivant*, *prochain* та деяких інших. Дієслово в таких реченнях має форму теперішнього або майбутнього часу. Наприклад:

а) *A ce rythme-là, on ne pourra bientôt plus se permettre d'ouvrir des usines sur le sol israélien* [12, с. 4] – прислівник *bientôt* в значенні «незабаром» позначає певний неконкретизований у часі момент у майбутньому, що настане пізніше моменту мовлення;

б) *Que pensez-vous de la suppression de la publicité sur les chaînes publiques après 20 heures?* [10, с. 6] – прийменник *après* відсилає до подій/дій, які відбуватимуться пізніше конкретного часу, зазначеного в питанні (20 heures);

в) *<...> les parts de marché que l'on perd en baissant ses investissements sont ensuite très chères à regagner* [10, с. 5] – реалізація події є можливою пізніше моменту мовлення: повернути попередні позиції дуже складно після зниження вкладів;

г) *Le prochain round, ce soir, s'annonce donc défensif et encore plus virulent* [11, с. 13] – прикметник *prochain* вказує на наступність дії, що підсилюється конкретизуючим маркером часу *ce soir*.

Варто зазначити, що в лексичному арсеналі французької мови наявна значна кількість прислівників, які вказують на здійснення дії/факту в майбутньому, зачіпаючи момент мовлення, а саме *désormais*, *dorénavant*, наприклад: *«Le pays dépasse désormais en tonnage le Japon, la Chine, l'Allemagne et la Corée du Sud»* [12, с. 1] – прислівник *désormais* дає часову вказівку стану «віднині», «надалі».

Нейтральні часові маркери. Французька мова, окрім мовних одиниць, що мають властивість однозначно виявляти темпоральні ознаки протікання дії/події, володіє цілою низкою висловів, за наявності яких розташувати дію/подію на шкалі часу в реченні може лише дієслово – його логіко-семантичне наповнення або ж граматична форма. Такі вислови ми, як і Л. Кербрат-Орекіоні [6, с. 47], зараховуємо до нейтральних часових дейктиків. Це, зокрема, такі формулювання, як *aujourd'hui*, *ce matin*, *cet été*, *cette année*, *ce lundi* тощо, наприклад: *«Cette année, nous devrions être à +14%, quand le marché est à -10%»* [10, с. 6]. Варто зауважити, що сам іменник із темпоральною семою + вказівний прикметник не дає конкретну вказівку на час реалізації характеризованої дії/події/факту.

У реченні *«Les clients arbitrent aujourd'hui en faveur des produits qui leur apportent vraiment quelque chose et délaissent les autres»* [10, с. 5] прислівник *aujourd'hui* обмежує часові межі виконання дії *arbitrer* відносно нетривалим періодом, саму ж дію зіставлено з попереднім станом справ. Маємо підстави говорити про абсолютне використання прислівника *aujourd'hui*: на сьогодні таким є вибір клієнтів, проте зрозуміло, що цей вибір сформувався не сьогодні та не завершується цим днем, а є відносно тривалим станом справ.

Темпоральність таких слів і висловів, як *encore*, *toujours*, *parfois*, *souvent*, *d'habitude*, *habituellement*, *à nouveau*, *tout le temps*, *chaque fois*, *sous certaines conditions*, *dans certaines circonstances* тощо, виявляється у вказуванні на постійність або ж повторюваність дії. Вони дають змогу глибше зрозуміти внутрішню темпоральну структуру дії/події, яку характеризують. Усі ці вислови можуть вживатись у реченнях на позначення теперішньої, минулої чи майбутньої дії, наприклад: *«Mais c'est souvent leur rôle, parfois leur devoir...»* [12, с. 8]; *«Jamais de la vie. Le temps des gourous de la publicité, c'est terminé»* [10, с. 6].

Прислівник *alors* у значенні «тоді» з дієсловом у минулому чи майбутньому часі уточнює час протікання дії щодо моменту мовлення: до чи після нього відповідно. Наприклад: *«C'est alors que la Grèce a commencé à mobiliser les profits engendrés durant la bulle 2004-2008 et épargnés jusqu'alors»* [12, с. 4].

Іменник, що має у своєму складі темпоральну сему, вжитий із неозначеним артиклем типу *un jour*; *un lundi*, позначає одиночну, (не)очікувану дію. Залежно від часу дієслова ця дія протікає в минулому або майбутньому, наприклад: *«Et, une fois que les bombes à air comprimé, Cotons-Tiges et pinceaux auront sévi, place au nettoyage virtuel...»* [12, с. 8]; *«Tout en se félicitant à l'avance d'une année 2014 qui s'annonce prometteuse...»* [12, с. 4].

Таким чином, для відображення категорії часу в гетерогенному тексті існують різноманітні експліцитні й імпліцитні прийоми. Найширше використання має прийом індикації часу за допомогою вербального маркера, що актуалізується мовними одиницями з темпоральною семою. Часові маркери можуть здійснювати вказування на час протікання дії/події щодо моменту мовлення. На графічному рівні хронотопією вирізняються зображення історії подій, етапів розвитку та послідовності дій. Недомовлене в графічному зображенні створює враження незакінченості висловлювання, замовчування, що активізує уяву читача та змушує замислитись над змістом тексту.

Перспективу подальших пошуків вбачаємо у вивченні просторових дейктиків у текстах друкованих повідомлень на графічному й мовному рівнях.

Література

1. Ковалевська Т. Мілтон-модель в аспекті медіавпливу / Т. Ковалевська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». – 2006. – Вип. 3. – С. 278–282.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
3. Пирс Ч. Логические основания теории знаков / Ч. Пирс ; пер. с англ. В. Кирющенко, М. Колопотина ; послесл. В. Сухачева. – СПб. : Лаборатория метафиз. исслед. филос. фак-та СПбГУ ; Алетейя, 2000. – 352 с.
4. Стернин И. К проблеме дейктических функций слова : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / И. Стернин ; Ин-т языкознания АН СССР. – М., 1973. – 18 с.
5. Gravel S. Questions sur la bande dessinée. Entrevue avec Jean-François Tripp / S. Gravel // Lectures de bandes dessinées. – Paris : Urgences. – 1991. – № 32. – P. 113.
6. Kerbrat-Orecchioni C. L'Énonciation – De la subjectivité dans le langage / C. Kerbrat-Orecchioni. – Paris : Armand Colin, 1980. – 290 p.
7. The world encyclopedia of comics / ed. M. Horn. – New York : Chelsea House, 1999. – 1061 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

8. Business montres et joaillerie. Médiatourisme d'information horlogères depuis 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://businessmontres.com/article/pendant-ce-temps-la-loin-de-ce-qui-se-passe-geneve-la-vie-quotidienne-de-lhorlogerie-est-loin-detre-un-fleuve-tranquille-gucci-antiquorum-fides-apple-hermes-alexandreze>.
9. Buzy-Cazaux H. Il est temps que les professionnels de l'immobilier dépassent leurs clivages / H. Buzy-Cazaux [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.capital.fr/immobilier/tribune/henry-buzy-cazaux/il-est-temps-que-les-professionnels-de-l-immobilier-depassent-leurs-clivages-937876>.
10. Capital. – 2010. – Janvier. – № 220. – 136 p.
11. L'Equipe. Le quotidien du sport et de l'automobile. – 2014. – Dimanche 11 mai. – № 21847. – 20 p.
12. Le Monde. Eco&Entreprise. – 2014. – Dimanche 11 – Lundi 12 mai. – № 21558. – 8 p.
13. Maligorne C. Mystérieux malaises à bord du vol Londres-Los Angeles / C. Maligorne // Le Figaro. – 2016. – Le 30 janvier. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lefigaro.fr/international/2016/01/29/01003-20160129ARTFIG00382-mysterieux-malaises-a-bord-du-vol-londres-los-angeles.php>.
14. Uderzo A. La Rose et le Glaive / A. Uderzo. – Paris : Les Editions Albert René, 1991. – 48 p.

УДК 811.12

Морошану Л. И.

«ИТАЛИЯНСКИЙ БУКВАРЬ» АЛЕКСАНДРА МАРАКИ (ОДЕССА, 1831–1832) КАК ПАМЯТНИК ИТАЛЬЯНСКОЙ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Статья открывает серию публикаций «Памятники итальянской филологической литературы, изданные в XIX – начале XX вв. на юге Российской империи». «Итальянский Букварь» является первой частью трехтомного «Учебного курса итальянского языка, составленного учителем итальянского языка в Николаеве при Черноморской штурманской роте Александром Мараки, изданного в Одессе в 1831–1832 годах.

Ключевые слова: итальянский язык, Российская империя, Александр Мараки.

Морошану Л. И. «Італійський Буквар» Олександра Мараки (Одеса, 1831–1832) як пам'ятка італійської лінгводидактичної літератури. – Стаття.

Стаття відкриває серію публікацій «Пам'ятки італійської філологічної літератури, видані в XIX – початку XX ст. на півдні Російської імперії». «Італійський Буквар» є першою частиною тритомного «Навчального курсу італійської мови, складеного учителем італійської мови в Миколаєві при Чорноморській штурманській роті Олександром Мараки», виданого в Одесі в 1831–1832 роках.

Ключові слова: італійська мова, Російська імперія, Олександр Мараки.

Moroshanu L. I. «Primer of Italian» by Alexander Maraki (Odessa, 1831–1832) as a monument of Italian linguistic-didactic literature. – Article.

The article opens a series of publications of «Monuments of Italian philological literature published in the XIX – early XX centuries in the south of the Russian Empire». «Primer of Italian» is the first part of the three-volume «Training course of Italian language compiled by Alexander Maraki, teacher of Italian at the Navigator school of Nikolaev», published in Odessa in 1831–1832 years.

Key words: Italian, Russian Empire, Alexander Maraki.

Одесса по праву считается центром преподавания и изучения итальянского языка в Российской империи. Именно в Одессе были подготовлены первые учебные пособия и словари итальянского языка, явившиеся базой для изучения итальянского языка в России и становления российской (и впоследствии советской) италянистики в целом

[1–3]. Приведем перечень изданных в Одессе (и в других городах юга Российской империи) словарей и учебных пособий по итальянскому языку, относящихся к периоду XIX – нач. XX вв.

Пособия:

1826: Piller An. Methode courte, facile et pratique de langue italienne. A l'usage des élèves du Lycée